

OBEC BORY

Vesnice roku 2016

Charakteristika

1. OBEC A JEJÍ KONCEPČNÍ DOKUMENTY

a) Stáří obce - První písemná zmínka o Horních Borech je z roku 1348. K Horním Borům patří osada Cyrilov, která byla založena v roce 1784. Obec Dolní Bory byla založena v roce 1366.

b) struktura a počet obyvatel - V roce 1790 měly Horní Bory 39 domů a 233 obyvatel, Dolní Bory měly v roce 1790 41 domů a 284 obyvatel. Po třicetileté válce zůstala řada domů opuštěna.

V druhé polovině minulého století jsme v naší obci nezaznamenali větší úbytek obyvatel. A od 80. let, kdy měla obec kolem 700 obyvatel, nastal pozvolný růst a na konci roku 2010 už tu bydlelo 794 obyvatel, věkový průměr 37,68 roků. Počet obyvatel však kolísá a k 1.1.2016 má obec 776 obyvatel z toho je 114 do 15. let a 121 nad 65.

Věková struktura obyvatel obce k 1.1.2016:

počet/roky	do 5	6-17	18-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	80-89	90+	
ženy	381	23	48	58	48	54	59	35	39	14	3
muži	388	25	49	73	49	58	63	38	20	12	1
celkem	769	48	97	131	97	112	122	73	59	26	4

c) **charakter zástavby** – Obec se skládá z místních částí – Dolní Bory a Horní Bory, ke kterým patří osada Cyrilov. Obce byly v jednu, se společným názvem Bory spojeny až v roce 1972. Obec se rozkládá na 2 katastrálních územích – Dolní Bory o výměře 1055 ha a Horní Bory o výměře 591 ha. Charakter obce ještě stále ovlivňuje existence dvou dříve samostatných obcí. Jejich střediskem byly protáhlé návsi, v jejichž středu byly kostely se hřbitovy. V údolí kolem potoka Babačky se usazovali domkáři, kolem návsi s kostelem sedláci. Původní urbanistická struktura obvyklá pro vesnickou zástavbu je z větší části zachována. Její typické prvky však byly se vzrůstajícími požadavky na kvalitu bydlení postupně vytěšňovány a přestavěny, nebo alespoň rozšířeny přístavbami. Postupně se obce budováním staveb občanské vybavenosti a rodinných domků spojily v jednu obec. V tomto významném procesu pokračuje výstavba uprostřed obce v lokalitě "Na Sádkách", kde bylo postaveno 9 nových RD. V ulici "Na Brodsku" bylo 10 RD vystavěno na začátku tohoto století. Výstavbou rodinných domků už došlo k využití téměř všech stavebních pozemků v obci a tak nová individuální výstavba vzniká dle územního plánu na styku obce s volnou krajinou. Vzniká tu nová část obce „Bukovce“, s prvními 4 domy. V osadě Cyrilov byly po mnoha letech postaveny 2 RD na jejím okraji.

d) **dopravní obslužnost** - Obec má stále velmi dobré autobusové spojení, jak do Velkého Meziříčí, tak do Žďáru nad Sázavou. Železniční zastávka je ve Skleném nad Oslavou asi 3 km od Borů. V minulých letech byly opraveny povrchy silnic vedoucích z Borů do Vídně, Kráněvsi a Rousměrova a byl postaven nový most přes potok Babačka v Dolních Borech.

e) **pracovní příležitosti** – Mimo nepočtené místní pracovní možnosti u místních drobných firem, kamenolomu, v zemědělství a lesním hospodářství jsou pracovní příležitosti především ve Velkém Meziříčí a Žďáru nad S.. Řada obyvatel musí za práci dojíždět i na větší vzdálenosti. Nezaměstnanost v obci je nyní 6,1%. Obec v posledních letech vytváří větší počet míst na VPP.

f) **převažující ráz krajiny** - Pestrá krajina, ve které jsou pole obklopena rozsáhlými lesy, údolím protéká potok a vodu zadržují rybníky, je jednou z největších hodnot obce. Bory leží v průměrné nadmořské výšce 530 m n. m., avšak osada Cyrilov je už 660 m nad mořem.

g) **spádová oblast** - Bory se nachází 9 km severně od Velkého Meziříčí v okrese Žďár nad Sázavou. Obec Bory zajišťuje některé služby a plní další funkce pro obce Rousměrov, Sklené nad Oslavou či Radenice. Jejich obyvatelé využívají úplnou základní (včetně žáků z obce Vídeň) a mateřskou školu, farní kostel i hřbitov v Horních Borech.

1.2. Urbanistická studie.

Obec si uvědomuje význam územně plánovací dokumentace. V závěru minulého století, i posledních letech bylo zpracováno několik studií zástavby RD řešící území v prolukách mezi stávající zástavbou. Urbanistická studie obce byla pořízena v r. 1993. V r. 1994 byla zpracována urbanistická studie

sportovního areálu. Možnosti výstavby byly projednány s občany už v r. 1995 v KD, kdy proběhla beseda a diskuse občanů obce s projektanty Atelieru obnovy vesnice Brno na téma „Jakou chceme mít naši vesnici“? V r. 1998 byla zpracována studie „Na Brodku“ v Horních Borech, kde už dnes je postaveno 10 RD. Po zpracování zastavovací studie v lokalitě „Na Sádkách“ pro 34 RD s vydaným ÚR ze dne 21.8.2001 bylo v r. 2005 přikročeno k prodeji stavebních míst v 1. etapě výstavby. Lokalita je zasítována a dnes je zde postaveno 9 domů. V roce 2010 zde byla vybudována nová vozovka. V roce 2015 byla pro tuto lokalitu zpracována studie nová, v souvislosti s komplikacemi, které vznikly díky vlastnickým právním k některým pozemkům. 2 nové RD byly postaveny pod obecním úřadem, další 4 nové domy v lokalitě „Bukovce“.

Počátek územního plánování v obci byl roce 1996, kdy se ve spolupráci s Okresním úřadem Žďár nad Sázavou projednával s občany koncept územního plánu obce Bory a Cyrilov (zpracovatel Atelier obnovy vesnice Brno). K dokončení územního plánu tehdy ale nedošlo. Zadání územního plánu bylo proto provedeno znovu v roce 2004, v roce 2005 byl zpracováván koncept územního plánu a schválen byl v roce 2011. V současné době probíhá pořízení změny č. 1. UP, proběhlo první projednávání s veřejností.

Komunitním způsobem byla navržena, zpracována a zastupitelstvem obce koncem roku 2012 schválena studie nové lokality „Mezibory“, která komplexním způsobem řeší další část území rozkládající se mezi Horními a Dolními Bory za a kolem víceúčelové budovy obecního úřadu. Budou tu řešeny: dostavba školního areálu, přesun spojovací komunikace, nová pěší zóna se zelení, odpočinkové prostory s parkovou úpravou včetně vodních prvků, nové budovy obce a navazujících služeb, drobných provozoven a také dům s malými byty a několik rodinných domků aj. Cílem je vytvořit nový společenský prostor uprostřed současné obce, nová náves. V roce 2015 byl realizován první krok, kdy byla postavena nová budova MŠ v souladu s tímto dokumentem.

V roce 2015 byla Komunitním způsobem vytvořena nová Strategie obce na roky 2015-2025, schválená ZO 29.1.2016.

1.3. Program obnovy vesnice

Byl zpracován v r. 1997 A.VE. studiem Blansko a schválen zastupitelstvem obce 18.4.1997. Pro každé volební období je program obnovy vesnice aktualizován. K jeho realizaci byla zvolena pracovní skupina. Postupně se jeho prostřednictvím realizují různé stavby financované z prostředků POVV (komunikace, chodníky, autobusové zastávky, hřbitov, opravy KD a sportovních kabin. V roce 2016 vybudování terasy u sportovních kabin, vstupní schodiště obecního úřadu).

1.4. Rozpočet obce

Hospodaření obce v roce 2015 bylo uzavřeno s příjmy 31 710 tis. Kč (z toho 10 219 tis. Kč daňové příjmy) a výdaji 42 694 tis. Kč (z toho na program obnovy vesnice ve výši 150 tis. Kč). Byly realizovány zejména:

- POVV – Oprava vstupního schodiště obecního úřadu – 150 tis. Kč.
- OPŽP – Kanalizace v Borech – 7 211 tis. Kč
- OPŽP – Obecní vodovod – 11 725 tis. Kč.
- Kraj Vysočina – MA21- 125 tis. Kč
- ROP – Mateřská škola – 12 529 tis. Kč

Utváření rozpočtu na rok 2016 vychází z příjmů podle skutečnosti minulých let. Výdaje se plánují na běžný provoz obce, splátky úvěrů a platby úroků z úvěrů. Zbývající přebytek výdajů se naplánuje na podíly obce k získaným dotacím na investice. Rozpočet na r. 2016 je naplánovaný jako přebytkový: Příjmy – 12 329 tis. Kč, (z toho 9 774 tis. Kč daňové příjmy). Výdaje - 9 409 tis. Kč, z toho na program obnovy vesnice 250 tis. Kč. Příjmy jsou využívány na běžný provoz, splátky úvěrů a úroků, podíl k územním dotacím a grantům.

1.5. Přehled dotací

Rok	Název projektu	Akce	Výdaje v tis.Kč	Dotace v tis.Kč
2008	POV-MMR	Mezinárodní seminář	268	199
2008	Ministerstvo vnitra	Czech Point	38	38
2008	Fond Vysočiny	Oprava m. komunikace Cyrilov	320	150
2008	MK-knihovna 21.st.	Cestička do knihovny	13	6
2008	ESF	Obecní koordinátoři celoživ.vzd.	822	805
2008	Fond Vysočiny	PD kompostárna	83	25
2008	POVV	Hřbitov v HB	290	116
2009	POV-MMR	Mezinárodní seminář	285	200
2009	Ministerstvo vnitra	Czech Point	35	35
2009-2010	MF	Místní komunikace	2200	500
2009	Fond Vysočiny	Nové webové stránky obce Bory	15	6
2009	Kraj Vysočina	PD vodovod	249	86
2009	ROP	Obecní a víceúčelové hřiště	6.372	5.786
2009	MK-knihovna 21.st.	Knihovna pro rodinu	13	6
2009	POVV	Hřbitov v HB	390	150
2010	POVV	Oprava m. komunikace	285	140
2010	MA 21	Poklady nejsou jen pod zemí	149	60
2010	MA 21	Zdravá školička pro malé Boráčky	83	50
2010	MK-knihovna 21. st.	Od písmenka ke knize	13	6
2010	Vesnice roku-odměna	Výsadba zeleně na návsi HB	50	50
2010	OPŽP	Kompostárna	3.592	2.968
2011	POVV	Oprava KD	225	111
2011	POVV MMR	Nadregionální seminář	285	199
2011	MA 21	PD kompostárna	17	10
2011	MK-knihovna 21.st.	Knihovna pro všechny	11	5
2012	SFŽP	odměna za zel. stuhu-obnova zelen	389	333
2009-2012	ESF ČR	Transfer Know-how	5.853	5.695
2012	POVV	Oprava sport. kabin	298	140
2012-		Venkovská síť d.v.	944	944
2012	PPK	Sečení louky s chráněnými rostlin.	16	14
2012	Kraj Vysočina	Přírodní zahrada	79	79
2013	Kraj Vysočina	Sečení louky s chráněnými rostlin.	13	13
2013	Kraj Vysočina	Oprava turistické ubytovny	278	130
2013	MMR	Nadregionální seminář	296	189
2013	MZE	Protipovodňová opatření	2158	1.914
2013	MA 21	Společně hledáme své kořeny	83	50
2014	Kraj Vysočina	Oprava ZŠ	260	130
2014	MA 21	Bory 2014- postup do C	97	58
2013-2015	OPŽP	Energetické úspory	4.190	1.884
2015	ROP	Mateřská škola	14.808	9.853
2009-2015	OPŽP	Vodovod	33.550	21.138
2010-2015	OPŽP	Kanalizace	50.327	30.876
2015	Kraj Vysočina	Oprava vchodu do OÚ	150	68
2015	MA 21	Obnova a podpora tradic v Borech	125	75

2. SPOLEČENSKÝ ŽIVOT

2.1. Kontinuita společenského života

Díky mladým, nadšeným a obětavým občanům, za spolupráce všech spolků se v Borech v posledních letech obnovila tradice masopustu a stavění a kácení máje s programem.

Tradiční už se stala Pohádková ves v září, rozsvícení vánočního stroměčku s tvořením (v roce 2015 už i v osadě Cyrilov), velký adventní koncert.

Významná je už dlouholetá tradice benefičních koncertů a divadelních představení.

V obci je bohatá činnost římskokatolické farnosti a věřících, která se projevuje slavením křesťanských svátků a konáním obřadů nejen v kostelích, ale i ve vesnici jako průvod při prvním sv. přijímání či Božím Těle, dožínková pouť na sv. Jiljí v Dolních Borech i další obřady.

Udržují se i lidové zvyky - hrkání na Velikonoce, pouťová a posvícenská zábava či Mikulášská obchůzka.

Na tyto tradice vycházející z historie navazuje Sbor pro občanské záležitosti, jenž vítá nové občánky do života, vítá prvňáčky v první den školy, připravuje loučení s deváťáky, přeje jubilantům při životních výročích, pořádá besedy s důchodci. Konalo se tu už i několik občanských sňatků. Některé akce jsou pořádány i pro obyvatele sousedních obcí. Činnost SPOZ dokumentuje jeho kronika.

V roce 2009 se konala v obci poprvé v její historii slavnost udělení čestného občanství Prof. Dr. Josefu Staňkovi za celoživotní práci a propagaci naší obce v oboru mineralogie.

Řadu let už při obecní knihovně působí „Klub dobré pohody“, který pořádá zejména besedy na nejrůznější témata se zajímavými lidmi a také autobusové poznávací zájezdy.

V kulturním domě se pořádají plesy, taneční zábavy, divadelní představení a dětský karneval pro děti aj.

TJ Družstevník Bory pořádá pro veřejnost zabíjačkové hody.

Mezi dnes už běžné tradice patří používání obecního praporu a znaku při slavnostních příležitostech apod., jež byly schváleny PS PČR v roce 1997.

Od roku 2007 se zúčastňujeme jako spolupořadatelé „Novoročního výstupu na Holý vrch“, který je nejvyšším místem v okolí. Vždy se tu schází občané ze širokého okolí. Letos, 1.1.2021 to bylo již 650 účastníků, což je už jen o 10 méně, než je výška kopce v m (662).

K rozvoji spolkového života přispívá i uveřejňování zpráv z jejich činnosti v Borském Zpravodaji.

2.2. Činnost spolková

V obci vyvíjí svou činnost spolky a sdružení občanů včetně politických stran. Spolky spolupracují s obcí, udržují s ní dobré vztahy a podílejí se dle svých možností na jejím rozvoji. Hlavně však zajišťují pro své členy aktivní využití volného času.

Nově, od r. 2015 mají některé spolky své zázemí v budově bývalé MŠ. Kvalitní prostor tu má Rodinné centrum, (které navázalo na pětiletou činnost Mateřského centra v bývalé faře), klubovnu Mladí ochránci přírody, klubovnu Mladí hasiči a nově tu sídlí také Obecní muzeum.

Zejména po vybudování nových sportovních zařízení (tělocvična, fotbalové hřiště, školní a obecní sportovní hřiště) se v obci výrazně rozvinula sportovní činnost, která zahrnuje individuální a zejména kolektivní druhy sportů, kterým se věnují děti, mládež a dospělí. Je tu k tomu vytvořeno školní, spolkové i organizační zázemí. Naši sportovci dosahují mnoha úspěchů nejen v oficiálních soutěžích. Konají se tu také místní turnaje a neformální soutěže. Není divu, že se tu vytvořila početná obec sportovních fanoušků a sportem v nejrůznější míře žijí celé rodiny. Do Borů se za sportem vydávají i sportovci z mnoha jiných obcí.

- **Sbor dobrovolných hasičů** má svou organizaci jak v Borech tak na Cyrilově – mají přes 50 členů, hlavní činností je výcvik k pomoci při živelních pohromách, pečují o požární techniku uskladněnou v nové požární zbrojnici v Borech a KD na Cyrilově. Dále se účastní a také pořádají hasičské soutěže. V roce 2011 bylo založeno družstvo mladých hasiček, jež v krátké době uspělo v soutěži požárního sportu až na krajské úrovni. SDH pravidelně organizuje sběr železného šrotu, pomáhá při řadě činností v obci a připravuje každoroční pálení čarodějnic v Borech i na Cyrilově. Jednací místnost v hasičské zbrojnici využívá i veřejnost k rodinným setkáním a oslavám. V roce

2015 byl založen kroužek mladých hasičů, který pravidelně trénuje a připravuje se na soutěže, které budou v tomto roce. V roce 2016 oslaví SDH v Borech 120 výročí založení.

- **Český svaz ochránců přírody (ZO Bory)** – vykonává v obci a okolí činnost v ochraně přírody a péči o životní prostředí už přes 30 let. Mezi hlavní činnosti patří údržba vysázené zeleně, pečuje o 3 chráněná území. Podle jejich návrhu byly vyhlášeny Přírodní památky „Rasuveň“ a „Šebeň“ a 3 památné stromy. V roce 2005 vybudovali Naučnou stezku Šebeň a v r. 2010 vydali už 2. vydání Průvodce touto naučnou stezkou. V posledních letech se zúčastňuje projektu „S veřejností do přírody“ pro jehož účastníky uspořádali setkání z celého kraje. Také se podařilo podstatně rozšířit území PP Mrázkova louka.

Celoročně pravidelnou činnost vyvíjí oddíl **Mladých ochránců přírody „Bobeš“**, který má přes 40 členů. Ten pořádá každoroční letní tábor, víkendové pobyty, zúčastňuje se akce „Čistá vysočina“, také je hlavním pořadatelem dětského karnevalu. ČSOP ve spolupráci se ZŠ připravuje už několik let místní kolo soutěže zlatý list. Už jedenáctým rokem děti úspěšně zajišťují Transfer obojživelníků u rybníku Halda. Je to už úctyhodné číslo 7000, zachráněných žab a čolků.

- **Myslivecké sdružení Bory** – má 22 členů, hospodaří v honitbě Bory o výměře přes 2 tis. ha, do které patří i katastry okolních obcí. Myslivci mají vlastní mysliveckou chatu. Mimo jiné pomáhají při soutěži Zlatý list a pořádají také taneční zábavu.

- Český zahrádkářský svaz (Bory) sdružuje pěstitele ovoce, zajišťuje ovocné stromky a zpracování ovoce v moštárně, od roku 2011 pořádá úspěšnou výstavu ovoce a soutěž „Jablko roku“, v roce 2012 vysázel 10 ovocných stromků do krajiny ve spolupráci s mladými ochránci přírody. Pořádá také přednášky se zahrádkářskou tematikou.

- **SRPDŠ** – vyvíjí činnost na úseku spolupráce rodičů a veřejnosti se školou, mimo jiné pořádá i ples.

- **Tělovýchovná jednota Družstevník Bory** – sdružuje zejména fotbalisty a to už od roku 1978. V současné době je sestaveno 6 fotbalových družstev – okresní přebor muži II. třída, okresní přebor přípravka B II. třída, okresní přebor dorostu II. třída, přípravka a turnaje nejmladších žáků, která úspěšně hrají v okresních soutěžích a také získávají četné trofeje na turnajích v okolních obcích. Každoročně v Borech pořádají turnaj přípravek a mladších žáků Memoriál Stanislava Ochrany. Zmodernizovali sportovní kabiny a sami se starají o travnaté fotbalové hřiště. TJ Družstevník pořádá pro veřejnost každoroční ples a taneční zábavu v KD a taneční výlet pod širým nebem v červenci.

- Dalším sportem je **volejbal**, který hrají 4 smíšená družstva neregistrovaných hráčů. Každoročně se koná Mikulášský turnaj za účasti družstev z okolních vesnic.

- Hokejové družstvo **HC Bory** hraje úspěšně v Městské lize.

- Družstvo stolního tenisu mužů hraje úspěšně v okresní soutěži, první úspěchy dosáhlo družstvo mladých tenistek až v krajské soutěži. Ve spolupráci se základní školou se hraje každoročně Předsilvestrovský turnaj ve stolním tenise, kterého se zúčastňují desítky registrovaných a zejména neregistrovaných hráčů všech kategorií a to i z jiných vesnic.

- Tradiční je **turnaj čtyřher v tenisu**, který se hraje celé léto a v září má slavnostní ukončení.

- Ve školní tělocvičně také probíhá pravidelné **cvičení žen** v rámci programů Komunitní školy.

- V ZŠ má velkou tradici **florbal**. Během vánočních prázdnin se v tělocvičně pořádá turnaj žáků a turnaj středních škol.

- Nově se v ZŠ hraje **miniházená**.

- Atlet, běžec Petr Holánek bývá pravidelně oceňován v anketě Sportovec roku Velké Meziříčí.

- Každoroční **turnaj v kolové** „Velká cena Vysočiny“ s mezinárodní účastí se hraje ve školní tělocvičně.

- **Komunitní škola Bory** – byla založena v roce 2005 a je určena lidem v obci a okolí, nabízí jim vzdělávací kurzy a aktivity, které lidé potřebují pro svůj odborný růst a o které mají zájem. Jsou to jazykové kurzy, počítačové kurzy, hobby kurzy (např. drátování, malba na hedvábí, pletení z pedigu, keramika, problematika životního prostředí), sportovními kurzy a hodně oblíbený kurz společenského tance. Její program je vytvářen podle zájmu obyvatel obce.

- Významnou součástí Komunitní školy je **Rodinné centrum**. Jeho činnost je v poslední době opravdu bohatá. Mimo programy pro nejmenší děti, pořádají přednášky s psychology, nebo zdraví dětí apod. Rodinné centrum je nově členem Sítě mateřských center. RC navázalo na pětiletou činnost Mateřského centra v bývalé faře. Tamní prostory už byly ale příliš malé.

- Národní síť venkovských komunitních škol se sídlem v Borech, byla založena v roce 2006. Toto občanské sdružení sdružuje komunitní a otevřené školy pro vzdělávání dospělých ve venkovských obcích České republiky a v současné době má kolem 40 členů. Vyvíjí různé semináře a školení pro naše i zahraniční účastníky, zúčastňuje se akcí pořádaných v zahraničí a k financování činnosti úspěšně čerpá evropské finanční zdroje.
- **Klub dobré pohody** - vznikl v roce 2006, jeho činnost je zaměřená na využití volného času a vzdělávání nejen našich seniorů. Pořádá během roku, zejména od podzimu do jara besedy, přednášky, setkávání a různé další akce 2x ročně autobusové poznávací zájezdy.
- **Farní rada** se stará a organizuje život ve farnosti.
- V roce 2011 založený **Klub českých turistů**, ač dosud nemá početnou členskou základnu, uspořádal již řadu akcí. Z nich největší je Pohádková ves pro děti a rodiče a pak Rozsvěcení vánočního stroměčku.
- Nové sdružení **Změna pro Bory** pořádá zejména velký adventní koncert.

2.3. Podpora obce

- **Borský zpravodaj** vychází 6 ročně od roku 2007. V tištěné podobě jej dostává každá domácnost a je k dispozici také na webu obce.
- Obec podporuje zejména propagaci obce a společenského života. Byly to vlastním nákladem vydané pohlednice a odznaky obce. K dříve natočeným více než 60 ti videokazetám a DVD z různých akcí a slavnostních příležitostí jsou nadále zaznamenávány další významné události. V této době vzniká krátký video spot o obci. Při význačných příležitostech jsou vydávány informační brožury jako např. o farnosti Bory, k výročí základní školy, ke 100. výročí založení knihovny, o komunitní obci a strategii obce, nebo ekomapa „**Příroda životní prostředí**“. V roce 2014 byla v rámci projektu MA 21 vydána nová ekomapa, tentokrát s názvem: **Bory - příroda, lidé a životní prostředí**.
- Od roku 2014 vydává obec **stolní kalendář**, který je sestaven z fotografií od občanů a obsahuje kalendář akcí plánovaných v tom roce všemi spolky. V minulém roce byl kalendář věnován zdarma do každé domácnosti.
- V roce 2009 byla vydaná nákladem obce kniha od RNDr. Josefa Staňka **“Minerály Borů a Cyrilova u Velkého Meziříčí”** v nákladu 1 tis. ks a v roce 2014 byl vydán dotisk, protože byla kniha zcela rozebrána.
- Byly zpracovány a na DVD převedeny **filmy pana Stanislava Ochrany** ze života obce v sedmdesátých letech.
- **Obecní kronika**. Pravidelné roční zápisy jsou vedeny od roku 1973. V současné době je už popsáno více než 700 listů ve třech dílech. Nedílnou součástí kroniky je na 1300 ks různých příloh. Kronika je digitalizována a přístupná na webu obce. U příležitosti 40. výročí sloučení Dolních a Horních Borů do jedné obce, kronikář Ing. Ludvík Prokop připravil v roce 2012 řadu aktivit – výstavu všech obecních kronik a jejich příloh, v Borském zpravodaji byl uveřejněn v 5 pokračováních přehled nejdůležitějších událostí 40ti let, v komunitní škole proběhly přednášky s několika vycházkami v okolí obce - “Bory-jedinečná obec”, pan kronikář zpracoval vzpomínkovou informaci o řediteli školy J. Požároví, která vyšla jako příloha Borského zpravodaje. Přednášky a besedy v ZŠ nad kronikou obce, se konají pravidelně. V roce 2016 došlo po 42 letech ke změně osoby kronikáře.
- Společenské organizace i fyzické osoby, které připravují akci pro širokou veřejnost, mohou od roku 2010 využívat **Fond malých projektů**. Částka 50 tis. Kč ročně výrazně pomůže při pořádání akcí.
- Obec nově hradí energie v bývalé MŠ, kde sídlí několik organizací. Finanční příspěvek je poskytován TJ Družstevník. Kurzy komunitní školy pro naše občany jsou též podpořeny finanční částkou.
- **Obecní knihovna** v minulém roce pokračovala v kulturně vzdělávací činnosti, půjčuje knihy přes webové rozhraní, obměňuje výměnný fond, nakupuje nové knihy, pořádá Noc s Andersenem, návštěvy dětí z MŠ a ZŠ a Kniha pro prvňáčka a pasování prvňáčků na čtenáře aj.
- **Obecní muzeum** – bylo založeno v roce 2007, sbírky jsou tvořeny z darů obyvatel obce, pořádá během roku různé tematické výstavy a akce. Muzeum se nacházelo ve dvou menších místnostech v budově OÚ. Na přelomu roku 2015-2016 bylo přestěhováno do uvolněných prostor po MŠ, kde získalo opravdu dobré podmínky. Dnes je muzeum členěno na část bydlení dříve (kuchyně a ložnice), mineralogie, škola, divadlo, technika. V muzeu jsou promítány staré fotografie, fotografie minerálů, které se tu nacházejí a ve sbírce je nemáme, dále je možné shlédnout stará představení našich ochotníků na VHS.

- V roce 2014 byla zpracována historická studie Jaroslava Sadílka **BORY Historický vývoj stavebních památek a osídlení obce**. Je to pro nás materiál velmi cenný.
- V roce 2015 se nám podařilo zrekonstruovat podobu místního kroje a byl pořízen kroj pro pár. Je umístěn v Obecním muzeu a bude možné ho využívat při slavnostních příležitostech, jako je např. dožínková pouť.
- V rámci besed v Klubu dobré pohody proběhla řada **besed s etnografem** J. Kučou o našem kraji a tradicích.
- Obec podporuje v rámci rozpočtu údržbu a provoz filiálního **kostela sv. Jiljí**, jenž je v jejím majetku, ale i opravu farního kostela sv. Martina v Horních Borech (180 tis. Kč v posledních letech).
- **SPOZ** zajišťuje blahopřání jubilantům, vítání občánků, setkání důchodců (ve spolupráci s okolními obcemi) a loučení s devátáky při ukončení školní docházky.

- **Základní škola Hany Benešové** - úplná základní škola s 1. až 9. ročníkem, kterou navštěvují žáci z obcí Bory, Vídeň, Radenice, Sklené nad Oslavou, Rousměrov, Krásněves a několik odjinud. Velmi dobré zkušenosti má škola s organizací celoškolských projektů zaměřených na nejrůznější témata při nichž spolupracují ve skupinách žáci z různých tříd a řeší problémy z běžného života. Škola usiluje o smysluplné využití volného času dětí a nabízí řadu zájmových kroužků jako např. stolní tenis, atletika, florbal, aerobik, hra na zobcovou flétnu; dále kroužky počítačový, hudební, výtvarný, taneční a výuku angličtiny. Vedou je nejen učitelé školy, ale také rodiče nebo další organizace. Výborně se umísťují v soutěži Zelená stezka - Zlatý list, turnaji ve florbale, pořádají tradiční soutěž Železný mužiček, která se už konala po dvaadvacáté, účastní se mezinárodního projektu Comenius, konají se závěrečné zkoušky žáků 9. ročníku, soutěž Zlatý slavík, projekt Recyklohraní a mnoho dalších. V posledním roce se zaměřili také na poznávání místní historie a prostředí. Byla vybudována Přírodní zahrada.

- **Mateřská škola** – mimo obvyklou činnost pořádá besídky pro rodiče dětí a domov důchodců, zájezdy s rodiči do divadla, návštěvy obecní knihovny, exkurzi do hasičské zbrojnice, vánoční tvoření s rodiči, využívá keramickou pec atd.

V minulém roce proběhlo velké stěhování do nové budovy.

3. AKTIVITY OBČANŮ

3.1. Dobrovolná práce občanů

V minulosti byla zásluhou dobrovolné práce občanů v obci vybudována téměř všechna společenská, kulturní i školská zařízení. To se změnilo, ale i tak je stále řada činností, které by se bez pomoci občanů neobešly.

Je to např. výsadba a péče o zeleň v obci či úklid veřejných prostranství a okolí domů, vybudování nového dětského hřiště u kabin, budování fotbalového hřiště, zřízení malého sportovního hřiště pro děti a mládež v části obce „Na Brodsku“, výsadba zeleně na návsi v Dolních Borech, u základní školy a vybudování přírodní zahrady.

V roce 2015, při budování nového **Rodinného centra**, nových kluboven a Obecního muzea a v bývalé MŠ bylo odpracováno spousta hodin.

Členové TJ vybudovali **přístavbu sportovních kabin**, šatnu pro malé fotbalisty (obec hradila pouze materiál). Zvelebení a soustavná péče o "Pohádkový kopeček" (dříve skládka).

V osadě Cyrilov občané letos v rámci dobrovolné práce upravili a vyčistili dlouhá léta zarostlý rybníček. Cyrilovští hasiči se vzorně starají o hasičskou zbrojnici a přilehlý kulturáček.

Zcela **mimořádná aktivita** našich mladých občanů byla ve sdružení **Srdíčkáři**. (Sdružení, které podporuje rodiny dětí s těžkými srdečními vadami). Po řadu let toto sdružení pořádalo benefiční taneční zábavy a divadelní představení. Získáno bylo celkem přes 100 tis. Kč. Ve sdružení Srdíčkáři už naši občané sice nepůsobí, ale benefiční akce se konají dál a příspěvky jdou např. do naší spádové nemocnice. Je to nová a výrazná tradice.

Už pátým rokem se také podílíme na **Květinovém dnu** Ligy proti rakovině.

Tříkrálová sbírka se v Borech také setkává s velkým pochopením občanů.

Významná činnost občanů je ve všech spolcích a sdruženích či účast na činnosti orgánů obce a obecního zastupitelstva. Zlepšila se i dopisovatelská činnost do Borského zpravodaje a obecních webových stránek a periodik různých úrovní o akcích v obci.

Úspěšně se organizují akce sportovního charakteru, zde je dobrovolná práce velkého počtu lidí a velká časová náročnost. Jsou to zejména fotbalová utkání a turnaje nejmenších fotbalistů, volejbalové, nohejbalové, florbalové turnaje a turnaj v tenise a ve stolním tenise, mezinárodní turnaj v kolové Velká cena Vysočiny, které jsou hojně navštěvovány veřejností.

Dva zástupci obce se aktivně zúčastňují práce ve svazku obcí Mikroregion Velkomeziříčsko – Bítešsko a v místní akční skupině MAS MOST Vysočiny.

3.2. Začlenění dětí a mládeže do života vesnice

Tato činnost je převážně zajišťována základní školou a mateřskou školou. Spolupráce obce a těchto zařízení je velmi dobrá. Každý rok jsou to Vánoční a Jarní besídka či Akademie v KD. Žáci škol se také podílejí na programu při vítání občánků, setkání důchodců, Veřejném fóru a podobně. Nezastupitelná je jejich účast při některých církevních svátcích a lidových obyčejích. Mládež organizuje taneční zábavy nebo Karneval pro děti.

Velmi významnou činnost pro děti a mládež vyvíjí v rámci spolků a organizací např. oddíl **Mladých ochránců přírody ZO ČSOP „Bobeš“**. Zúčastnil se i pracovních aktivit jako výřezu a úklidu křovin na obnovení polní cesty, nebo výsadbě ovocných stromků na mezi v polích a každoročně při akci Čistá Vysočina. Koncem roku měl oddíl hodně práce se stěhováním a vybavováním nové prostorné klubovny.

Významná je činnost sportovní, např. ve fotbalu, stolním tenise, florbalu. Významně je také využívána tělocvična jako aktivní využití volného času dětí a mládeže. Zásadní význam má obecní a školní víceúčelové hřiště. Mládež k vzájemnému setkávání ve volném čase využívá i nově upravená a mobiliářem vybavená veřejná prostranství.

Nové školní a obecní hřiště bylo nejdříve s dětmi komunitním způsobem projednáno.

Při Veřejném fóru je vždy i **stůl mladých**, který má vždy velký ohlas.

3.3. Péče o vesnickou pospolitost

Významnou roli zde hraje informovanost, která je zajišťována hlášením místního rozhlasu, vývěsními skříňkami obecního úřadu, informační vývěskou základní školy a vývěsní skříňkou politických stran, spolků či místní farnosti. Nejlepším zdrojem informací je Borský zpravodaj (jak ukázal průzkum veřejného mínění) dále pak webové stránky obce a Facebookový profil obce.

Stavění a kácení májky, masopustní průvod a další akce pořádané společně všemi spolky jsou prvkem velmi stmelujícím.

Tradiční **novoroční Výstup na Holý vrch** (letos již 650 účastníků) je svojí atmosférou neopakovatelný. Po skončení setkání na Holém vrchu se řada účastníků zastaví v kulturním domě na Cyrilově, kde místní hasiči obětavě zajišťují občerstvení a zejména teplo. A je to vždy přímo zatěžkávací zkouška, pro tak malý kulturáček.

Velký význam tu mají i všechny akce škol, spolků a organizací, které se pořádají buď pravidelně, nebo ty které se konají k oslavě významného výročí či události nebo vycházky do přírody apod. Během roku se občané také schází na tanečních zábavách a plesech. Obyvatelé obce mohou navštívit obecní muzeum, které během roku připravuje nejrůznější výstavy, rukodělné dílny a besedy.

2 x ročně je pořádán Klubem dobré pohody společný autobusový **zájezd**.

Velmi významnou součástí života v obci, jsou **církevní slavnosti a obřady**.

Řada akcí je zajišťována **SPOZ** a zúčastňují se jich i obyvatelé okolních obcí jako např. každoroční setkání důchodců. K setkávání obyvatel slouží kulturní domy a nezastupitelný význam mají pohostinství.

3.4. Spolupráce s občany

Dnes se konají shromáždění občanů v kulturním domě, nebo ve škole, a když je třeba projednat důležité záležitosti obce na pozvání starosty obce, na obecním úřadě v zasedací místnosti. Např. se takto projednávaly přípojky nové kanalizace k RD nebo vodovod v obci.

V novém volebním období začal v osadě Cyrilov velmi dobře fungovat **Osadní výbor**. Tedy už tu nepůsobí jen SDH. OV připravuje i akce pro veřejnost, v nejbližší době to bude Den Země, pouť a přehlídka starých řemesel.

V roce 2015 se konalo již druhé **Veřejné fórum**, na které navazovala anketa. Účast občanů byla zatím vždy velká. Byl zde vždy i stůl mladých. Netradičně se tato fóra konají v altánu na školním a obecním hřišti a ukázalo se to jako velmi vhodné místo k podobným setkáním občanů.

V roce 2015 také proběhl **průzkum veřejného mínění**, které pro nás provedla a zpracovala (a také financovala) v rámci svého pilotního projektu Enazor.cz- podpora e-participace na místní úrovni společnost Schola empirica.

V roce 2015 byla také komunitně vytvořena a zpracována **Strategie obce na roky 2015-2025**. Obec měla první strategii od roku 2005 do 2015.

Koncem roku se koná setkání všech spolků při přípravě kalendáře akcí na příští rok.

Od roku 2009 je obec realizátorem **MA 21**, od roku 2012 i členem NSZM. Od roku 2013 v kategorii C.

4. PODNIKÁNÍ

4.1. Podnikání v zemědělství

V polích dnes až na drobné výjimky hospodaří společnost Zemas AG a.s. Mostiště, která má v obci své středisko. V obci je několik záhumnkářů. V lesích hospodaří na větší části výměry Maria Podstazká-Lichtenstein Velkostatek a na menší části Lesy ČR s.p. Dále v lesích hospodaří celá řada soukromých vlastníků, ale pouze na malých výměrách. Na rybnících v okolí obce hospodaří rybářský svaz, kromě nájmu několika rybníků soukromníky. 3 rybníky byly vybudovány a jsou udržovány a využívány soukromými majiteli.

4.1.1. Informace o zachování a propagaci místní zemědělské produkce,

V této oblasti není u nás celkem nic zajímavého. Občané v Borech si pouze mohou zakoupit v místní bramborárně Zemas AG, a.s. konzumní brambory, včelí med od místních včelařů či vejce z domácího chovu. Velká část obyvatel obce si ale pěstuje zeleninu a ovoce na vlastních zahrádkách, už méně jich chová drobné domácí zvířectvo. V této souvislosti není bez významu zvěřina ze zvěře ulovené myslivci v honitbě Bory, případně sezonně ryby z rybníků.

4.2.1. Spolupráce obce se zemědělským nebo lesnickým subjektem

4.2.2. Popis spolupráce obce

Zemas AG, a.s. v zimním období zajišťuje pro obec prohrnování sněhu na místních komunikacích. Myslivci provádí s fin. podporou obce rozmístění pachových ohradníků kolem silnic k zlepšení bezpečnosti dopravy a snížení ztrát na zvěři. Obec vlastní 4 ha lesa, při jeho obhospodařování spolupracuje s lesním hospodářem.

4.3. Nezemědělské podnikání,

V obci se dnes nachází několik drobných firem a živností, které někdy zaměstnávají i další osoby. Jsou to stolařství, truhlářství, zakázková výroba kuchyní, klempířství a pokrývačství, nákladní autodoprava, knihařské práce, kadeřnictví, kovoobrábění, pořez dřeva, zámečnické a kovářské práce.

Tyto podnikatele se daří zapojit i do realizace programu obnovy vesnice jako např. při stavbě autobusových čekáren, pořizování obecního mobiliáře (odpadkové koše, lavičky, vývěsní skříňky, plakátovací plochy, laviček).

Dále v obci podniká firma COLAS CZ a.s. Jihlava, která provozuje místní kamenolom, jehož dobývací prostor byl rozšířen o rozsáhlou část.

Obec Bory v roce 2010 dokončila a v roce 2011 uvedla do provozu kompostárnu. Toto zařízení přes počáteční rozpaky se velmi rychle osvědčilo, protože zpracovává posečenou trávu z veřejných prostranství i soukromých zahrad, navíc i velké množství trávy při kosení chráněného území a také ořezané větve a jiný biologický odpad. Kapacita kompostárny je tak plně vytížena. Hotový kompost se využívá zejména při úpravě veřejné zeleně a také si ho pro svoji potřebu berou občané.

4.4. Přímé podnikání obce

Obec nemá žádnou vlastní hospodářskou činnost.

5. PÉČE O STAVEBNÍ FOND A OBRAZ VESNICE

5.1. Péče o historickou zástavbu

Ve státním seznamu nemovitých kulturních památek jsou zapsány kostel sv. Martina, kostel sv. Jiljí a ohradní zeď s branou u tohoto kostela. Součástí kostelů jsou ve státním seznamu movitých kulturních památek zapsané hlavní oltář kostela sv. Jiljí a obraz sv. Martina, socha sv. Jana Nepomuckého a dva zvony věže kostela sv. Martina.

Kostely v Horních Borech a Dolních Borech byly opraveny v 90. letech s velkým dobrovolným zapojením občanů na náklady obce a státu i sbírek občanů. V Dolních Borech byla stejným způsobem úplně zrekonstruována ohradní zeď kolem hřbitova u kostela. Podobně se pečuje o zvoničku na Cyrilově. V roce 2005 byla vyměněna střešní krytina na kostele v Horních Borech za měděnou. V roce 2010 byla nákladem obce opravena omítka věže kostela sv. Jiljí a péčí farníků a na jejich náklady provedeno vymalování interiéru tohoto kostela.

V roce 2013 s příspěvím obce proběhla první část opravy vlhkého zdiva kostela sv. Martina. Další fáze, opět s příspěvím obce bude v roce 2016.

Původní stavby lidového stavitelství se v obci nenachází. Už jen na několika stavbách RD se zachovaly detaily a tvarosloví původní zástavby, jako je klenutá brána nebo ozdobné dřevěné lišty ve štítu, či ozdoby v omítce na průčelích obytných domů, u hospodářských budov (kamenodřevěné stodoly) či dřevěného oplocení a zdí.

V roce 2015 byl na náklady obce opraven pomník padlým z druhé světové války a pamětní deska na domě K. Jelínka.

5.2. Soulad v zástavbě

Rekonstrukce domů a zejména rozsáhlou novou výstavbu probíhající v obci od 60. let min. století se nepodařilo úplně sjednotit a obdobně jako jinde postupně prošla různými stavebními styly. Tak se stalo, že přestavba obce, jež vedla k rozšíření a zmodernizování bytového fondu v obci, je slohově roztržštěná. Aby nová výstavba rodinných domů a občanské vybavenosti v obci zachovala pokud možno vhodný charakter sídla, dbá obec o dodržování stanovených kritérií dle schválené územně plánovací dokumentace, včetně sjednocení detailů staveb, v rámci zpracovaných zastavovacích studií na jednotlivé lokality. Nová výstavba přesto svým uspořádáním v některých případech neodpovídá venkovského bydlení.

5.3. Nová zástavba

Po vyčerpání volných stavebních míst se RD stavěly a ojedinele staví po okrajích obce v souladu s územním plánem. Nová výstavba 10 RD už byla ukončena v lokalitě „Na Brodce“. Zde se podařilo dodržet jednotný typ zástavby a vznikla tu celistvá druhá strana ulice. Od roku 2005 probíhá, a už je téměř dokončena výstavba RD v prostoru uprostřed obce v lokalitě „Na Sádkách“. I zde se podařilo částečně dodržet podobný ráz RD. 4 nové RD byly zatím postaveny v lokalitě „Bukovce“ v Dolních Borech. Obec vykoupila také pozemky uprostřed obce na realizaci záměru vybudovat novou náves „Mezibory“ a po schválení záměru zastupitelstvem obce se v r. 2011 rozpracovávaly podrobnější studie.

5.4. Organizační opatření

Na nové veřejné stavby a úpravy veřejných prostranství, jsou pořizovány skici a studie v rámci komunitního projednávání v souladu územním plánem. V roce 2005 byla zpracována rozvojová strategie obce Bory komunitně týmovým způsobem za účasti občanů a zastupitelů s ohledem na dlouhodobé zájmy obce. Strategie byla schválena zastupitelstvem obce 24.2.2006. V roce 2008 a také v roce 2010 byla provedena za účasti občanů její aktualizace.

V roce 2015 byla opět komunitním způsobem zpracována Strategie nová na roky 2015-2025.

6. OBČANSKÁ VYBAVENOST, INŽENÝRSKÉ SÍTĚ, DOPRAVA, ÚSPORY ENERGIÍ

6.1. Stav občanské vybavenosti

V obci je obecní úřad, základní škola s tělocvičnou, školní hřiště, sportovní a rekreační areál s turistickou ubytovnou, kulturní domy v Borech a na Cyrilově, hasičská zbrojnice v Borech a na Cyrilově, knihovna, obchod s potravinami a 2 pohostinství.

Knihovna, lékařská ordinace, školní jídelna, kadeřnictví a nově také kosmetika, jsou umístěny ve víceúčelové budově obecního úřadu, kde je také zasedací místnost pro schůze občanských sdružení a spolků a další akce různého charakteru.

Obecní muzeum, klubovny pro 2 dětské organizace a Rodinné centrum nově sídlí v bývalé MŠ

Dále je v obci zde farní úřad, v němž je umístěno mateřské centrum, dva kostely a dva hřbitovy.

V obou místních částech Borů jsou nové autobusové čekárny.

Obec zajišťuje bydlení v 6ti obecních bytech.

V roce 2005 byla dokončena rekonstrukce a dostavba ZŠ, následovala nová školní tělocvična a v r. 2009 bylo otevřeno nové obecní a školní víceúčelové hřiště. V r. 2005 zahájila činnost Komunitní škola pro celoživotní vzdělávání občanů obce a okolních obcí. Dle finančních možností pokračuje rekonstrukce kulturního domu na Cyrilově. v r. 2010 byla provedena obnova vybavení kulturního domu v Borech, v r. 2012 sportovních kabin a sociálního zařízení. V roce 2014 bylo provedeno zateplení budovy OÚ včetně výměny oken, v roce 2015 ještě nové vstupní schodiště.

V roce 2015 byla postavena a slavnostně otevřena nová budova Mateřské školy. Nová MŠ je začleněna do areálu ZŠ. Je to první objekt projektu Mezibory.

6.2. Inženýrské sítě

Technická infrastruktura byla v minulosti zajištěna jen na základní úrovni. Významné však bylo zpřístupnění osady Cyrilov v 70. letech zcela novou silnicí. V obci je zřízen a využíván plynovod. Byly provedeny rekonstrukce sítě NN elektrického proudu, rekonstrukce místních telekomunikačních sítí. V roce 2003 byla uvedena do provozu čistička odpadních vod a pak část kanalizace. V Dolních Borech byl vybudován nový chodník. V rámci přípravy na vybudování vlastního vodovodu byl dokončen průzkum zdrojů pitné vody v lokalitě "V Dolině". Uskutečnilo se zasítování pozemků pro novou zástavbu rodinných domků včetně vybudování komunikací a části obecní kanalizace. V roce 2012 byla projektována stavba protipovodňového opatření – suchého poldru, který byl v roce 2013 vybudován.

V roce 2015 byly dokončeny stavby splaškové kanalizace v celé obci a intenzifikace ČOV.

V roce 2015 byla dokončena výstavba obecního vodovodu z vlastního zdroje.

V roce 2015 byly opraveny místní komunikace.

6.3. Odpadové hospodářství

Třídění odpadů v obci: Kontejnery na plasty, papír a sklo naleznou občané nově na 5ti místech v obci. Železný šrot sbírají členové SDH jednou ročně, a během roku ho mohou občané odkládat do kontejneru v prostoru kompostárny.

Nebezpečné a velkoobjemové odpady jsou mobilním sběrem svozové firmy zajišťovány 2 ročně.

Obecní kompostárna funguje již 6. rok a občané si již zvykli ji používat. Zde je zpracováván i biologický odpad z veřejných ploch, fotbalového hřiště, a chráněných luk. Nádoby na bioodpad jsou u hřbitova a školní kuchyně.

Na použitý textil je umístěn u budovy OÚ kontejner.

V budově OÚ jsou umístěny nádoby na sběr baterií, drobných elektrospotřebičů a úsporných žárovek.

Další krabice v budově OÚ slouží ke sběru použitých tonerů z tiskáren.

Směsný komunální odpad se prostřednictvím popelnic či kontejnerů odváží na řízenou skládku. Odpadní vody jsou čištěny v čistírně odpadních vod.

V základní škole se provádí v rámci projektů ekologické výchovy žáků třídění odpadů a jejich sběr a různé vzdělávací programy, např. Recyklohraní.

V rámci akce "Čistá Vysočina" jsou posbírány odpadky z příkopů u všech silnic v obci a okolí a ve spolupráci s občany uklizen posypový materiál před domy na silnicích.

Obec věnuje této oblasti trvalou pozornost, proto také v roce 2015 v rámci MA21 zakoupila a všem domácnostem věnovala tašky na třídění odpadů a byl vydán materiál „O třídění odpadů v Borech“.

6.4. Úspory energií – kroky vedoucí k úsporám, zavádění netradičních zdrojů energie.

Domácí drobná vodní elektrárna na samotě Těšíkův mlýn slouží občas a jen pro domácí potřebu. Zato MVE u Manova stavu na řece Oslavě dodává elektřinu do sítě. Občané si u mnoha nových RD vybudovali sluneční kolektory k ohřívání vody. Velmi často je využíváno dřevo z místních lesů občany při vytápění domů. V rámci rekonstrukce ZŠ se provedlo zateplení stropu ZŠ, také občané si často zateplují své RD. V roce 2014 bylo provedeno zateplení budovy obecního úřadu.

Obec Bory se účastní od roku 2014 pravidelného společného nákupu energií pro obce a města Mikroregion Velkomeziříčsko-Bítešsko. Nákup je prováděn prostřednictvím komoditní burzy Kladno. Tímto způsobem obec ušetřila spoustu peněz (230 tis. Kč).

V roce 2014 byla provedena kompletní výměna veřejného osvětlení za nové, úsporné.

7. PÉČE O VEŘEJNÉ PROSTRANSTVÍ, PŘÍRODNÍ PRVKY A ZELEŇ V OBCI

7.1 Koncepční přístup, dlouhodobé plánování.

Zásadním projektem v této oblasti je projekt „Mezibory“, zaměřený na prostor mezi oběma původními obcemi. Tedy střed současné sloučené obce. První realizací byla výstavba nové MŠ v roce 2015.

V roce 2011 byl zpracován dokument Obnova veřejné zeleně v Borech a na Cyrilově včetně mobiliáře. Tato obnova (parky na návších) byla v následujícím roce realizována.

V roce 2012 byla zpracována arboristická studie: Obnova zeleně obce Bory. Tato studie řeší regeneraci celků sídelní zeleně v intravilánu obce. Na základě této studie postupně probíhá údržba parků, alejí, stromořadí i jednotlivých stromů v Borech i na Cyrilově.

Obec má zpracován projekt na další protipovodňová opatření- suchý poldr.

Obec má zpracován projekt na opravu místních komunikací a následně chodníky s výrazným přihlídnutím k zadržování vody v krajině. Podle toho projektu byly už provedeny povrchy místních komunikací.

7.2 Nové úpravy veřejných prostranství

Původní úpravy veřejných prostranství v obci byly poplatné dřívější době. Nyní dochází k novým vhodnějším řešením postaveným na odborném základě. Byly už ukončeny hlavní terénní práce na úpravě návsi v Dolních a Horních Borech. Ke vzhledu obce přispěly rekonstrukce autobusových čekáren v Dolních a Horních Borech, bylo upraveno i jejich okolí včetně výstavby chodníků. Před víceúčelovou budovou byly na záhonech umístěny dva balvany z typických místních hornin jako symboly obou sloučených obcí. Na frekventovaných místech jsou umístěny lavičky aj. mobiliář. Poslední aktivitou občanů na vytvoření veřejného prostranství jako místo setkávání je za vesnicí v lokalitě „Pohádkový kopeček“. Mezi velmi využívaná veřejná prostranství se zařadilo i školní a obecní hřiště vybudované v r. 2009.

Kolem polních cest, rozcestí a křížů byly od 80. let min. století provedeny řadové výsadby zeleně, které nyní odrůstají, jsou stále ošetřovány a už jsou v krajině velmi významné.

Průběžně je prováděno odborné ošetření vzrostlých stromů v parku v Horních Borech a na Cyrilově. Byly provedeny výsadby stromů, keřů a květin na návsi v Dolních a Horních Borech, před obecním úřadem a prodejnou Jednoty, u základní školy a školního a obecního hřiště na základě projektů zpracovaných odborníky či z vlastní iniciativy. Tyto práce byly během minulých let prováděny v rámci činnosti ZO Českého svazu ochránců přírody, žáků školy a jejich rodičů a dalších občanů v jejich volném čase za účasti pracovníků odborné firmy. V roce 2010 byly provedeny výsadby

stromů, keřů a květin na návsi v Horních Borech či květinové záhony na návsi v Dolních Borech, při kterých jsme využili odměnu za Zelenou stuhu v soutěži Vesnice roku. V roce 2012 byly realizovány projekty zaměřené na úpravu a výsadbu nové zeleně v Borech a na Cyrilově včetně zakoupení sekačky a traktorové vlečky v rámci odměny za Zelenou stuhu soutěže Vesnice roku.

Obětavou péčí pracovníků VPP zaměstnaných na obecním úřadě se podařilo zlepšit vzhled obce intenzivnější péčí o zeď a kosení trávy na veřejných prostranstvích.

V letošním roce občané Cyrilova opravují místní rybníček, který je přímo v obci a který byl velmi zpustlý. I toto místo bude doplněno mobiliářem a bude sloužit k setkávání občanů.

Na okraji obce, na pozemku manželů Večeřových vzniká park s malým geoparkem a upravenými rybníky. I těmito místy povede právě budovaná naučná stezka „Poznáváme Bory“.

7.3 Udržování přírodních a přírodě blízkých prvků

Příroda je u nás dosud v mnoha místech i přes negativní vlivy zemědělské velkovýroby zachována v málo poškozeném stavu. Nachází se zde přírodní památka Mrázkova louka, nejstarší chráněné území na Velkomeziříčsku, které bylo vyhlášeno v roce 1948. Její výměru se podařilo velmi výrazně zvětšit Nařízením Kraje Vysočina z roku 2012. V roce 1989 byla vyhlášena přírodní památka Rasuveň, kde je chráněn zbytek původních lesů s bukem pralesovitěho typu. O tyto chráněná území se pravidelně stará ZO Českého svazu ochránců přírody. Jak na Mrázkově louce tak v Rasuvni v roce 2012 proběhlo díky podpoře Kraje Vysočina údržba vyznačení jejich hranic a vybavení informačními panely. Téměř uprostřed obce a na jejím okraji se nachází na rašelinných lukách vzácné druhy rostlin. Po mnoha letech se část těchto luk podařilo znovu pokosit v rámci programu PPK. Vyskytují se tu chráněné druhy obojživelníků, v lokalitě u rybníka Halda se provádí na jaře jejich záchranný transfer. Bory jsou známé jako jedna z nejvýznamnějších lokalit pegmatitů u nás. Vyskytuje se zde na 140 druhů minerálů. Byly zde poprvé na světě popsány a pojmenovány jedinečné nálezy minerálů jako je např. Sekaninit či Cyrilovit. O lokalitu Hatě a jeho okolí, kde byl důl na pegmatity, je v poslední době stále větší zájem sběratelů minerálů, kteří bohužel často působí i poškození terénu a pod.. V převažující výměře lesů kolem obce se citlivě hospodář v rámci jejich zařazení do nadregionálního biocentra Rasuveň. Péči o vodní toky, meliorace a rybníky provádějí pověřené státní organizace či vlastníci (někdy z důvodů nedostatku finančních prostředků nedostatečně) a to až na výjimky bez účasti obce a občanů.

7.4 Péče o veřejná prostranství a o zeď

Na návších roste několik stromů vysazených v roce 1919, v roce 1968, v roce 1989 a 2007. V obci jsou památné stromy – 3 staré lípy v parku v Horních Borech a javor v polích v Horních Borech. Před budovou obecního úřadu byly slavnostně vysazeny 2 lípy jako Stromy výročí republiky v roce 1998. Na volných místech veřejných prostranství v obci a téměř u všech cest i silnic v blízkém i širším okolí obce jsou už vysázeny nové stromy - stromořadí. Již dříve bylo ozeleněno okolí budovy OÚ, místní komunikace a u kravína v Horních Borech. Byla doplněna zeď kolem hřbitova a na návsi a kolem vodních nádrží v Horních a Dolních Borech. Zeď byla vysázena i na volných místech na návsi v Horních Borech. V roce 2005 byla vysázena žáky ZŠ u příležitosti Dne země „Borová alej“ u polní cesty v rámci akce „Strom života“ s finanční podporou Nadace Partnerství v počtu 200 ks. V roce 2005 jsme získali dotaci z Fondu Vysočiny na zpracování projektu obnovy veřejné zeleně v Borech na veřejných prostranstvích. V roce 2007 byla realizována výsadba zeleně na návsi v Dolních Borech s podporou Nadace Partnerství. Zde byla v roce 2010 provedena výchovná pobírka a řez stromů. Byl také nově vysázen prostor před základní školou. V zahradách za domy v obci byly vždy ovocné stromy, dnes se tyto výsadby rozšiřují a obnovují i kolem obce. Občané se věnují úpravě okolí svých domů včetně výsadby zeleně. Na Pohádkovém kopečku byly postupně vysázeny 4 stromy „Pohádkovníky“. V roce 2010 byla provedena rekonstrukce a výsadba zeleně na návsi v Horních Borech. Obec si v roce 2012 nechala vypracovat projekt údržby zeleně rostoucí u hlavní silnice.

Stále jsou obětaví občané, kteří se starají o širší okolí svých domů. Hasiči v posledních letech odvázejí smetené hromádky zimního posypu a spravují s nimi výtlučky obecních cest. Občané také

pečují o pomníky a kříže na návších u kostelů. V r. 2011 byly zahájeny práce na vytvoření tzv. Slavína na hřbitově v Horních Borech, kde budou shromážděny historicky cenné náhrobní kameny. V posledním období se občané starají i o kříže v polích a u cest. U většiny křížů byly už dříve vysazeny stromy. Květinová výzdoba soukromých domů a předzahrádek se ponechává na iniciativě obyvatel. V roce 2010 a 2011 se na povzbuzení této aktivity uskutečnily soutěže, do kterých se přihlásila řada občanů.

V posledních letech v rámci využití nezaměstnaných osob – místních občanů – na VPP u obecního úřadu je pečováno o záhony květin a zeleně, byly vysázeny nové, kosena tráva, natřeno zábradlí mostů, šindelová stříška u kostela, vyčištěny obrubníky a dlažby od plevele, vymalovány autobusové čekárny, drobné opravy vybavení a zařízení obce a podobně, což nesporně přispělo k zkrášlení vzhledu obce. Starají se také o výsadbu provedenou v rámci odměny Zelená stuha.

7.5 Ekologická výchova a vzdělávání

K ekologické výchově v ZŠ slouží zejména Přírodní zahrada vybudovaná v roce 2012.

K ekologické výchově obyvatel byla vydána v r. 2008 tzv. ekomapa „Bory - příroda a životní prostředí“ v rámci finanční podpory Fondu Vysočiny. V roce 2014 byla v rámci MA21 vydána další ekomapa, s názvem „Bory - příroda, lidé a životní prostředí.“ Mimo základní školy tu vyvíjí v této oblasti činnost ZO ČSOP a oddíl mladých ochránců přírody „Bobeš“. V r. 2010 ZO Českého svazu ochránců přírody vydal informační leták pro všechny domácnosti v obci v rámci akce „Příroda na Vysočině“ v rámci projektu „Podpora zapojení obyvatel Vysočiny do ochrany přírody a krajiny“, který organizovalo Sdružení Krajina, který byl zaměřen na propagaci účasti na péči o Přírodní památku Mrázkova louka a Pohádkový kopeček. Výchovně působí i záchranný transfer obojživelníků, který už několik let provádí Mladí ochránci přírody na silnici u rybníčku Halda. Svůj význam má také každoroční Čistá Vysočina. Děti ze základní školy se pravidelně a úspěšně zúčastňují soutěže Stříbrná stezka-zlatý list, letos proběhlo již potřetí i místní kolo za účasti 65. dětí i z dalších škol. Významně v tomto ohledu pomohl projekt Agendy 21 v r. 2010 věnovaný místní kompostárně. Zahájení jejího provozu má nezastupitelný význam jako praktická ukázka toho, jak lze správně hospodařit s biologickým odpadem.

V roce 2015 byl v rámci MA21 vydán materiál O třídění odpadů v Borech.

8. PÉČE O KRAJINU

8.1. Zemědělské a lesní pozemky

Během budování zemědělské velkovýroby se zdejší krajina velmi změnila. Malá políčka, zejména na svazích, se scelila do větších polí. Potok Babačka byl napřímen a došlo k rozsáhlým odvodněním polí. Důsledkem těchto změn v krajině nastalo i rozsáhlé splavování ornice. V tomto smyslu byla přínosem výstavba nedaleké nádrže na pitnou vodu Mostiště s jejímž provozem souvisí zpřísněný režim pásem hygienické ochrany, které se musí dodržovat v zemědělském hospodaření. Současné ekonomické problémy a způsoby hospodaření v zemědělství toto negativně ovlivňují. Protierozní opatření se realizují střídáním plodin a rozčleněním pozemků na menší hony nebo se pole využívají pasením dobytka zejména na zatrávněných svazích v okolí Cyrilova. Byly vráceny lesní pozemky jejich vlastníkům a zalesňují se hůře obhospodařovatelné pozemky. Také většina rybníků byla vyčištěna od bahna, opraveny hráze a bylo obnoveno jejich rybníkářské využívání. Síť rybníků byla rozšířena velkou biologickou nádrží pod obcí a v místních částech obce byly vybudovány soustavy menších vodních nádrží. Stalo se tak za účelem zlepšení čistoty vody potoka před jeho vtokem do řeky a přehrady Mostiště.

Vzhledem k nedávnému schválení územního plánu obce a velikosti katastrů obce se zatím neuvažuje se zahájením pozemkových úprav. V lesním hospodářském plánu je respektováno citlivé hospodaření a realizují se změny skladby lesních porostů ve prospěch zejména listnatých dřevin s ohledem na to, že se z většiny rozkládají v nadregionálním biocentru ekologické stability obce „Rasuveň“.

V roce 2015 byly částečně opraveny polní cesty.

Kolem stávajících polních cest byly všude, kde to bylo z prostorových a terénních důvodů možné, už vysazeny aleje stromů.

Obec vlastní 4 ha lesa, v roce 2015 zde proběhla větší těžba a připravuje se nové zalesňování.

8.2. Péče o prvky ekologické stability v krajině

Místní generel ÚSES je součástí platného územního plánu obce. Mimo regionální prvky ÚSES je umístěno na značné části katastrů v obci nadregionální biocentrum „Rasuveň“. To svědčí o kvalitě přírody a životního prostředí v obci. Provedené výsadby stromů v krajině jsou často v souladu interakčními prvky ÚSES.

8.3. Ostatní opatření péče o kulturní krajinu

Tato činnost je teprve v počátcích. Postupně se však situace mění, o čemž svědčí údržba křížů nebo zřizování nových a rekonstrukce bývalých hospodářských staveb v krajině. Vlastníci pozemků sami vysadili stromy nebo i sady za obcí z ovocných stromů. Kolem obce bylo jako stromořadí u silnic, polních cest, hraničních mezí nebo kolem potoka Babačky od 80. let min. století až do roku 2005 vysázeno ochránci přírody už více než 1000 stromů. Tím došlo k určité stabilizaci těchto přírodních prvků v krajině. Průběžně se provádí údržba zeleně kolem silnic a cest, výřez zmlazených nežádoucích dřevin a pěstování stromořadí a nově probírka dorůstajících skupin stromů a remízů. I za tuto činnost byla v minulém roce naše obec oceněna Čestným uznáním v soutěži Vesnice roku v r. 2009 a titulem Zelená stuha kraje Vysočina v roce 2010. Provádí se údržba PP Mrázkova louka s výskytem chráněných rostlin ručním kosením. O rozsáhlé výsadbě zeleně v obci a okolní krajině jsme se už zmiňovali dříve. Začala se provádět redukce přerostlé zeleně, která zasahuje na mezích a jinde do zemědělsky obhospodařovaných pozemků a brání jejich řádnému obhospodařování. Toto uvážlivé kácení stromů a keřů řadíme mezi nezbytná opatření k utváření kulturní krajiny, protože z před léty pořízených fotografií víme, že kolem obce tolik vzrostlé zeleně v polích, jako je tomu nyní, nikdy nebylo. V roce 2013 byly vyřezány křoviny z jedné léta zarostlé cesty, aby se po ní zase obnovil přístup do krajiny. V roce 2012 byly vysazeny na mez v polích ovocné stromky.

V roce 2013 byl vybudován Suchý poldr nad obcí, který zachytí přivalové vody, které např. v roce 2009 způsobily v obci značné škody.

Na další suchý poldr je zpracována projektová dokumentace.

Potok Babačka, který protéká obcí, byl v části „Na Benátkách“ vyčištěn od nánosů písku, aby jeho koryto pojmulo v době např. tání, nebo letních bouřek všechnu vodu.

8.4. Obnova prvků kulturní paměti krajiny

Historické aleje, boží muka či křížové cesty u nás nemáme, pečujeme o pamětní kámen u rybníka Horníka či kříže v obci a krajině atd., jak jsme už zmiňovali dříve.

V roce 2015 proběhla mimořádná akce za účasti Klubu vojenské historie, generála Bočka a veřejnosti při slavnostním odhalení Pamětní desky Kpt. Pavlu Hronkovi v místě posledního operačního výsadku z Velké Británie - Bauxite.

9. PŘIPRAVOVANÉ ZÁMĚRY

9.1. Stručná charakteristika plánovaných a v současné době připravovaných záměrů

1. Protipovodňové opatření - suchý poldr – 2 000 tis. Kč v roce 2016
2. Chodník v Horních Borech – 500 tis Kč v r. 2016
3. Zasiťování nových lokalit pro výstavbu rodinných domů - 8 000 tis. v roce 2017
4. Nákup mobilního vybavení pro venkovní akce (stany, lavice, stoly) – 100 tis. v roce 2017
5. Vybudování výletišť u rybníka Horník 300 tis. v roce 2018
6. Oprava kulturní památky staré hasičské zbrojnice – 1000 tis. Kč v roce 2017
7. Vybudování odborné jazykové učebny v ZŠ – 5000 tis. Kč v roce 2018
8. Vybudování zahrady u nové mateřské školy včetně vybavení herními prvky – 300 tis. Kč v roce 2017

10. INFORMAČNÍ TECHNOLOGIE V OBCI

10.1. Stručná charakteristika informační technologie

Tradičním způsobem je veřejný rozhlas (v roce 2014 pořízen nový v rámci ORP Velké Meziříčí z prostředků EU, varování v krizových situacích), vývěsní skříňky a plakátovací plochy. Hlášení obecního úřadu je také zajišťováno prostřednictvím e-mailu. Úspěšné jsou modernizované webové stránky obce (www.bory.cz), které si už našly své pravidelné uživatele nejen v obci, ale i v širokém okruhu a návštěvnost stále roste. V roce 2015 byla vytvořena samostatná kategorie pro osadu Cyrilov. Vlastní webové stránky také základní škola (www.zsbory.cz) a Obecní knihovna. Obec a některé organizace využívají také Facebook. V obecní knihovně je veřejný internet a volná Wi-Fi síť. Ta je přístupná i na sportovních kabinách a ubytovně.

Od roku 2007 vychází 6 x ročně Borský zpravodaj, vždy o 10 až 12 stranách formátu A4, jenž je zdarma dodáván do každé domácnosti. K jednotlivým akcím spolků a organizací jsou vydávány pozvánky. Z význačných společenských a kulturních událostí v obci jsou natáčeny obrazové záznamy na DVD, jež si mohou obyvatelé či účastníci zakoupit. V poslední době o činnosti v obci často informuje regionální tisk. Jediným příspěvkem k propagaci obce bylo vydání knihy RNDr. Josefa Staňka "Minerály Borů a Cyrilova u Velkého Meziříčí".

V roce 2015 odvysílal ČR pořad Jana Hanáka: „Cyrilov, obec, na kterou i kolektivizace zapoměla.“

11. ZLATÁ CIHLA V PROGRAMU OBNOVY VENKOVA

a) Název stavby **Mateřská škola Bory – školka pro třetí tisíciletí.**

b) Kategorie C

c) Popis stavby

Nahradit provizorní prostory a postavit v obci novou mateřskou školku byl dlouhodobý záměr a mateřská školka byla již součástí komunitního plánování a přípravy strategie obce v roce 2005. Plánovaná stavba bude navazovat na školní areál a v další etapě se předpokládá vybudování nové společné kuchyně a jídelny v rámci jednoho celku. Taková je dlouhodobá vize. V roce 2011 byla zpracována projektová dokumentace na mateřskou školku a získáno stavební povolení. Obec na základě vypracované Strategie a platného stavebního povolení získala v roce 2014 dotace v rámci programu ROP.

Objekt mateřské školky je součástí dlouhodobě vytvářeného celku (školní areál) uprostřed obce. Již bylo v průběhu let vybudována přístavba školy, školní tělocvična, venkovní hřiště...). Dlouhodobá vize se postupně naplňuje a nová školka je součástí tohoto procesu. V dalších etapách se předpokládá úprava okolních venkovních ploch nově získaných pozemků.

Objekt školky je nízká jednopodlažní budova vytvořená z několika proporčně přiměřených hmot s různým sklonem střech. Jsou použity soudobé materiály a stavební technologie, jako například pohledový beton, systém kovoplastických stěnových panelů. Objekt nevytváří novou dominantu, spíše kultivuje prostředí, je obklopen zelení (stávající i budoucí) a svým drobnějším měřítkem reprezentuje předškolní děti, které pozvolně přecházejí mezi domácím a školním prostředím.

V současné době je dlouhodobý cíl úprav školního areálu i středu obce samotné (projekt Mezibory) zatím v daleké budoucnosti. Ale dílčí kroky – jako například vznik mateřské školky – jsou důkazem, že je strategie naplňována a že koncepční uvažování má smysl a je pro obecní komunitu přínosné.

Novostavba mateřské školky v Borech, její tvar, materiály a estetika není důležitá sama o sobě, ale dává smysl pro obec jako celek. Obec doplňuje, navazuje na dříve budované, estetikou se přimyká ke stávajícímu a jasně říká, že obec se vyvíjí, zlepšuje a je potřeba pracovat dál. Obnova venkova je nikdy nekončící proces.

e) Fotografie stavby (na CD/DVD) – před a po realizaci

Název spolku či neformálního sdružení*	Odhad počtu členů	Rok vzniku	Zapojení dětí a mládeže do činnosti spolku – ano/ne, lze uvést odhad % zapojení	Je činnost zaměřena i na seniory? Odpověď Ano/ne	Počet samostatně organizovaných akcí	Uveďte max. 2-3 nejvýznamnější akce	Počet akcí, na kterých spolek spolupracuje
SDH Bory	65	1896	Ano 20%	ne	6	Pálení čarodějnic, zábavy, ples, Divadelní představení, benefiční taneční zábava	Masopust a stavění májky a kácení májky!
SDH Cyrilov	13	1956	-	ne	2	Pálení čarodějnic, pouťová zábava	-,-
TJ Družstevník	220/83 dětí	1978	Ano 37 %		10	Turnaje ve fotbale, tenisu a stolním tenisu. Zabíjačka, plesy, taneční zábavy.	-,-
ČSOP Bory + MOP Bobeš	38	1979	Ano 79%		4	Zlatý list, tábor, transfer obojživelníků, sečení Mrázkovy louky. Divadelní představení. karneval	-,-
Myslivecké sdružení Bory	22	1979	Navázalo na organizace před sloučením obcí.		2	Ples a taneční zábava, Zlatý list	
Klub dobré pohody	0	2006	Neformální sdružení	Ano	6	Přednášky, zájezdy	-,-
Klub českých turistů	8	2011			3	Pohádková ves, Rozsvěcení ván. Stromečku, Výstup na Holý vrch	-,-
Změna pro Bory	0	2015	Neformální sdružení	Ano	1	Adventní koncert	-,-
Farní rada	0		Neformální sdružení		1	Dožínková pouť	
ČSZ	10	-	-	Ano	2	Přednáška, výstava	